YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2025

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI....44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li

TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH....48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna

"INNOVATSION AGROTEXNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH....53
Turayeva Gulizahro

АНАЛИЗ ЦЕНООБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ)....57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли

KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI....62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna

KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI....67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich

INNOVASION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH....73
Mustafoyev Akbar Mustafo o'g'li

MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI....78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi

REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI....83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda

SIRKULYAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI....87
Sodikov Zokir Rustamovich

YASHIL TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI....92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi

MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI....97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich

АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ....101
Даулетиярова Шахло

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА....109
Кадирова Хадича Тураевна

XORIJ MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR....115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev

O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI....125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li

HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI....133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna

QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI....136
Musayeva Shoira Azimovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH........ 144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich

O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI........ 149
Madraximov Ilxom Kamilovich

FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI........ 154
Zaripov Xusan Baxodirovich

AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH........ 159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH........ 163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li

MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI........ 168
Xayitboev Abror Quvondiqovich

РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН........ 174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи

KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV........ 180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna

BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI........ 184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI........ 189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich

TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI........ 194
Alimov Umid O'ktambayevich

MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI........ 200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi

KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI........ 207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova

ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ........ 212
Останов Эгамберди

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI........ 218
Xakimova Xulkar Xamidovna

QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI........ 224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich

OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI........ 230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI........ 234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich

XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI........ 238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna

BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI........ 242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHIYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI 251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich

O‘ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI 256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna

TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSIYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO‘NALISHLARI 259
To‘rayev Jasurali To‘rayevich

O‘ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI 264
B. Sulaymonov

NAMANGAN VILOYATIDA “YASHIL IQTISODIYOT” MODELIGA O‘TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI 270
Xonto‘rayev Obbosxon Kamolxon o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA “YASHIL” IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich

KICHIK BIZNES ORQALI ISH O‘RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA 278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna

MAMLAKATIMIZDA QO‘SHILGAN QIYMAT SOLIG‘INING IJTIMOIY-IQTISODIY AHAMIYATI 283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich

РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ 290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли

MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR 297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o‘g‘li

BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIYAVIY RIVOJLANISHINI TA’MINLASH VOSITALARI 303
Sadikov Iskandar Gayratovich

ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА 308
Халиков С. Х.

HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI 313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich

ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ 317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH 321
Isakov Oybek Jamoliddinovich

NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO‘JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA’SIRINI BAHOLASH 325
Ismoilov Azamat

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI 332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich

“AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHIYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK” FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA 346
Abduraxmonova Feruzabonu

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH....352
Dildora Yuldasheva

TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI....359
I.J. Isakov

OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI....363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich

INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI....369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna

"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI....374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li

THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS....380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich

INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI....386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich

GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES....393
Ilxomjonov Jaxongir Alisher o'g'li

ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ....401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи

O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI....407
Ergashov Botirjon Ergashovich

PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI....415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich

O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI....419
Igitov Jurabek Kuzibekovich

QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI....425
Eshkarayev Bobir Chariyevich

TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI....431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna

TURIZM SOHASINING IJTIMOIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA)....435
Xalimov Shaxboz Xalimovich

SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH....442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li

ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ....447
Дурманов Акмал Шаймарданович

PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI....456
Atajanova Guli Maxsudbekovna

JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI....462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI 467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich

PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li

BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH 482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich

ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDA KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH 487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi

UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH 493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI 498
Babayeva Lola Ibragimovna

MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH 504
Xusanov Chari Kadirovich

PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN 509
Botirova Xulkar Olimjonovna

THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY 514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli

OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY–METODOLOGIK ASOSLAR 520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li

IJTIMOIY AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH 524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH 537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH

Sultonova Zulxumor
TDIU "Kechki ta'lim va magistratura" fakulteti
MRT-25 guruh talabasi
E-mail: sultonovazulxumor7@gmail.com
ORCID: 0009-0000-0600-131X

Ilmiy rahbar:
Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich
TDIU, Marketing kafedrasi dotsenti PhD
Email: baxrombek1976@mail.ru
ORCID: 0000-0003-0144-9179

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston to'qimachilik sanoatida iste'molchilar xulq-atvorini o'rganish tendensiyalarining o'rni va ahamiyati tizimli tahlil qilingan. So'nggi yillarda to'qimachilik mahsulotlarini xarid qilishda iste'molchilarning ehtiyojlari va tanlov mezonlarida sezilarli o'zgarishlar kuzatilmoqda. Raqamli savdo, global moda tendensiyalari va ekologik ongning shakllanishi iste'molchi xulq-atvorini yanada murakkablashtirmoqda. Iste'molchi xulq-atvorining chuqur o'rganilishi to'qimachilik korxonalarining eksport imkoniyatlarini kengaytirishi va raqobatbardosh mahsulot yaratishi uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi iste'molchi qarorlariga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash hamda to'qimachilik korxonalarining barqaror rivojlanishi uchun ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishdan iborat.

Kalit so'zlar: iste'molchi xulq-atvori; to'qimachilik sanoati; marketing strategiyasi; so'rovnoma; raqamli marketing.

Abstract. In recent years, Uzbekistan's textile industry has been rapidly developing and strengthening its position in global competition. A review of the existing literature indicates that, although theoretical studies on consumer behavior are available, empirical and quantitative analyses in the context of the local market remain insufficient. This scientific gap underscores the relevance of the present study. The research examines consumers' attitudes toward brands and the factors influencing purchasing decisions, offering practical recommendations for improving strategic management in textile enterprises. The findings of the study can serve as a foundation for future research on consumer behavior.

Key words: consumer behavior; textile industry; purchase decision; brand trust; marketing strategy.

Аннотация. В данной статье системно проанализированы место и значение тенденций изучения потребительского поведения в текстильной промышленности Узбекистана. В последние годы наблюдаются существенные изменения в потребностях потребителей и критериях их выбора при покупке текстильной продукции. Развитие цифровой торговли, глобальные модные тенденции и формирование экологического сознания делают поведение потребителей более сложным. Глубокое изучение потребительского поведения имеет важное научно-практическое значение для расширения экспортных возможностей текстильных предприятий и создания конкурентоспособной продукции. Основная цель исследования состоит в выявлении факторов, влияющих на потребительские решения, а также в разработке научно обоснованных выводов для обеспечения устойчивого развития текстильных предприятий.

Ключевые слова: потребительское поведение; текстильная промышленность; решение о покупке; доверие к бренду; маркетинговая стратегия.

KIRISH

To‘qimachilik sanoati global miqyosda nafaqat millionlab ish o‘rinlarini yaratadi, balki insonlarning kundalik ehtiyojlarini qondiruvchi strategik iqtisodiy tarmoqlardan biridir [1]. Ushbu sektor murakkab ishlab chiqarish jarayonlarini o‘z ichiga oladi va global iqtisodiyotning barqarorligini ta’minlashda alohida ahamiyat kasb etadi [2].

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.05.2024 yildagi “To‘qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirishni yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-71-son[1] Farmonida to‘qimachilik xomashyosini chuqur qayta ishlash, ip-kalavadan tortib tayyor mahsulotgacha bo‘lgan bosqichlarda ishlab chiqarish ulushini oshirish, shuningdek to‘qimachilik mahsulotlarini yuqori qo‘shilgan qiymatli eksport segmentlariga chiqarish va xalqaro brendlar talablariga mos ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish vazifalari belgilangan [3]. “O‘zbekiston–2030” strategiyasida sanoatning drayver sohalarini rivojlantirish, ip-kalavani qayta ishlash darajasini 100 foizga yetkazish, shuningdek 400 ming tonna sun’iy va aralash tola ishlab chiqarishni yo‘lga qo‘yish vazifasi belgilangan [4].

Sanoatning samarali rivojlanishi iste’molchi xulq-atvorini chuqur o‘rganishni talab qiladi, chunki iste’molchi qarorlari tovar va xizmatlar taklifini shakllantirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi [5]. Bu esa marketing strategiyalarini shakllantirish uchun mustahkam nazariy zamin yaratadi [6].

So‘nggi o‘n yillikda olib borilgan tadqiqotlar psixologik (motivatsiya, ehtiyojlar, emotsiyalar), ijtimoiy va madaniy (jamiyat qadriyatlari, guruh normasi, ijtimoiy ishonch) hamda ekologik omillar iste’molchi xarid qarorlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini namoyish etdi [7]. Barqarorlik va axloqiy mehnat amaliyotlariga e’tibor global bozorlar talabini shakllantirmoqda, iste’molchilar esa “Fast Fashion”dan uzoqlashib, shaffoflik va mas’uliyatni kutmoqda [8].

Shuningdek, texnologik omillar, xususan raqamli marketing va Big Data, iste’molchi xatti-harakatlarini kuchaytirishda muhim ahamiyatga ega [9]. Ijtimoiy media platformalari mijozlarga murojaat qilishni osonlashtirib, shaxsiylashtirilgan takliflar berish va veb-saytga trafik jalb etish imkonini yaratadi [10]. Onlayn va oflayn savdo kanallarining integratsiyasi mijozlarga moslashgan xarid tajribasini taqdim etadi va korxonaning samaradorligini oshiradi.

COVID-19 pandemiyasi onlayn xaridlarning oshishiga turtki bo‘ldi, bu esa raqamli marketingning rolini yanada mustahkamladi [11]. Zamonaviy iste’molchi xulq-atvoridagi tendensiyalar mahsulot sifati, brend qadriyatlari, ekologik jihatlar va raqamli tajribaga alohida e’tibor qaratilishini ko‘rsatadi [12].

O‘zbekiston to‘qimachilik sanoati ushbu global tendensiyalar bilan uyg‘unlashib, mahalliy ishlab chiqaruvchilar uchun iste’molchi xulq-atvorini tizimli o‘rganish strategik ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur tadqiqot O‘zbekiston to‘qimachilik sanoatida iste’molchi xulq-atvoriga ta’sir qiluvchi omillarni aniqlash va to‘qimachilik korxonalariga raqamli transformatsiya sharoitida samarali marketing strategiyalarini shakllantirish uchun ilmiy asoslangan tavsiyalar berishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Global to‘qimachilik sanoatida raqamli transformatsiya va iste’molchi xulq-atvoridagi keskin o‘zgarishlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Endilikda iste’molchilar an’anaviy xaridor sifatida emas, balki texnologiyalar, axloqiy qadriyatlar va shaxsiy xatti-harakatlar orqali bozordagi faol ishtirokchiga aylanmoqda. Shu munosabat bilan, to‘qimachilik mahsulotlari xarid jarayoniga ta’sir etuvchi omillarni tahlil etishda raqamli marketing va barqaror iste’molchilik kabi zamonaviy tendensiyalarni o‘rganish zarurati yuzaga kelmoqda.

To‘qimachilik mahsulotlari bozorida iste’molchi motivatsiyasini o‘rganish, sotuvchilarga iste’molchilarning mahsulotni xarid qilish yoki rad etishiga ta’sir qiluvchi asosiy omillarni chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Cui C. va Shaari N. ta’kidlashicha, zamonaviy to‘qimachilik bozorida iste’molchilar mahsulot sifati bilan birga uning barqarorligi, ekologik jihatdan xavfsizligi va brendning mas’uliyatli yondashuviga ko‘proq e’tibor qaratmoqda [1]. Bu o‘zgarishlar sanoatni iste’molchi qadriyatlariga mos strategiyalar ishlab chiqishga undamoqda [1]. Zamonaviy tadqiqotlar sanoatning raqobatbardoshligi nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarining samaradorligiga, balki iste’molchi xulq-atvorini chuqur tahlil qilishga ham bevosita bog‘liqligini ko‘rsatadi [2].

Iste’molchilar qarorlariga psixologik omillar — motivatsiya, ehtiyojlar, idrok, e’tiqodlar va emotsional reaksiyalar kuchli ta’sir ko‘rsatadi. Siddiqui S.A psixologik hamda ijtimoiy determinantlar iste’molchi qaror qabul qilish jarayonida asosiy o‘rin tutishini ilmiy asoslab bergan [5].

Shuningdek, jamiyat qadriyatlari, guruh normasi va ijtimoiy ishonch kabi omillar xarid xulq-atvorini shakllantirishda muhim determinantlar qatoriga kiradi.

Barqarorlik va ekologik ong iste’molchi xatti-harakatlarini shakllantiruvchi boshqa muhim omillardandir. Johnson T.P va Ali M. tadqiqotlari fast fashiondan uzoqlashish, qayta ishlangan materiallar va yashil xarid xatti-

1 https://lex.uz/docs/-6908347

harakatlarining oshayotganini ko'rsatadi [6]. Yashil iste'molchilik va ekologik ongning kuchayishi to'qimachilik bozorida sezilarli o'zgarishlarga sabab bo'layotgani adabiyotlarda keng tasvirlangan. Ali M., Ullah S. va Ahmad M.S iste'molchilar orasida ekologik qadriyatlarning xarid qarorlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishini isbotlagan [8]. Bu jarayon nafaqat ekologik barqarorlikka, balki iste'molchi ishonchi va uzoq muddatli munosabatlarni shakllantirishga ham xizmat qiladi.

Texnologik innovatsiyalar va raqamli transformatsiya marketing strategiyalarini tubdan o'zgartirmoqda. Big Data hamda sun'iy intellekt asosida iste'molchi psixologik profillarini aniqlash, bozor segmentlarini noziklashtirish va shaxsiylashtirilgan marketing kampaniyalarini yaratish jarayonlari yanada samarali bo'lmoqda. Bundan tashqari, onlayn va oflayn savdo kanallarining integratsiyalashuvi mijoz tajribasini yaxshilab, premium segmentga kirishni yengillashtiradi [9]. Pandemiya davrida raqamli savdoning keskin o'sishi bu jarayonning strategik ahamiyatini yanada kuchaytirdi [11].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolani tayyorlash jarayonida xorijiy olimlarning mavzuga oid ilmiy adabiyotlari va maqolalari o'rganilib, shuningdek to'qimachilik sanoatida iste'molchi xulq-atvorini o'rganishga doir ilg'or tajribalar tahlil qilindi. Ushbu manbalar asosida mualliflik yondashuvlari shakllantirildi. Tadqiqotning ilmiy va amaliy ahamiyatini oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasining ma'lumotlari dinamik va qiyosiy statistik tahlil usullari orqali o'rganildi. Shuningdek, iste'molchilarning xarid qaroriga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash maqsadida Likert shkalasiga asoslangan onlayn so'rovnoma o'tkazilib, uning natijalari statistik qayta ishlash asosida tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston to'qimachilik sanoati so'nggi yillarda modernizatsiya, texnologik yangilanish va ishlab chiqarish hajmlarining kengayishi hisobiga barqaror rivojlanib bormoqda. Bozor sharoitida iste'molchilarning xarid xulq-atvori korxona strategiyasini belgilovchi asosiy omilga aylanib, mahsulot sifati, narx va dizayn kabi determinantlarning ahamiyati ortib bormoqda. Shu bois tarmoqda iste'molchi ustuvorliklarini empirik ma'lumotlar asosida tahlil qilish zarur hisoblanadi.

Quyidagi rasmda so'rovnoma ishtirokchilarining xaridga ta'sir qiluvchi omillar haqidagi fikrlari aks ettirilib, iste'molchi xulq-atvorining asosiy yo'nalishlari umumiy ko'rinishda ifodalab beriladi (1-rasm).

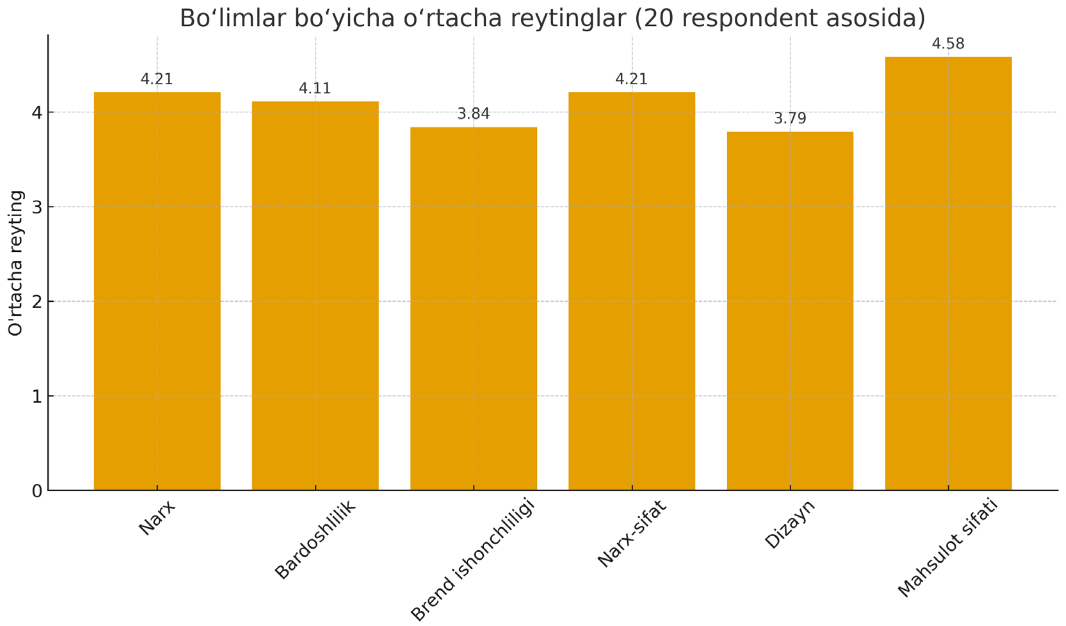

1-rasm. Iste'molchilarning xarid qaroriga ta'sir qiluvchi omillar[2] [13]

Yuqoridagi tadqiqot to'qimachilik mahsulotlarini xarid qilish jarayonida iste'molchilarning qaror qabul qilishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlashga qaratilgan bo'lib, metod sifatida Google Forms platformasi

2 Muallif ishlanmasi

yordamida onlayn so‘rovnoma tashkil etildi. So‘rovnoma 5 ballik Likert shkalasi asosida tuzilgan va 20 nafar respondent tomonidan to‘ldirildi. Dastlabki statistik natijalar Google Forms orqali ko‘rib chiqildi, so‘ngra ma’lumotlar tahlil qilindi.

So‘rovnoma natijalari iste’molchilarning to‘qimachilik mahsulotlarini tanlashda eng muhim deb hisoblagan omillari bo‘yicha o‘rtacha reytinglarni aniqlash imkonini berdi. Natijalarga ko‘ra, mahsulot sifati eng yuqori baholangan omil bo‘lib, uning o‘rtacha reytingi 4.58 ni tashkil etdi. Bu esa iste’molchilarning to‘qimachilik mahsulotlaridan kutayotgan asosiy qadriyati — mahsulotning mustahkamligi, foydalanish qulayligi va funksional mosligi ekanini ko‘rsatadi.

Aksincha, dizayn (3.79) va brend ishonchliligi (3.84) eng past baholangan omillar sifatida qayd etildi. Bu holat tarmoq korxonalarida zamonaviy dizayn, kreativ yondashuv va brendni rivojlantirish strategiyalariga yetarli e’tibor berilmayotganini ko‘rsatadi. Xususan, brend ishonchliligiga past baho berilishi brending, reklama va kommunikatsiya jarayonlarining yetarli darajada shakllanmaganini anglatadi.

Umuman olganda, so‘rov natijalari iste’molchilarning xarid qaroriga ta’sir qiluvchi uchta yetakchi omil — mahsulot sifati, narx va narx-sifat nisbati ekanini yaqqol ko‘rsatdi. Bu esa tarmoqda raqobatbardoshlikni oshirish uchun mahsulot dizayni, brend imidji va marketing kommunikatsiyalarini yaxshilash zarurligini anglatadi.

To‘qimachilik sanoatida o‘sish sur’atlarini shakllantiruvchi asosiy omillar ishlab chiqarish quvvatlarining kengayishi, eksport shartnomalarining ortishi va ichki bozor talabining oshishi bilan bog‘liqdir. Yillik ko‘rsatkichlardagi o‘zgarishlar tarmoqning barqaror rivojlanish tendensiyasini namoyon etib, iqtisodiy omillarga nisbatan sezgirligini ko‘rsatadi.

Quyidagi statistik grafikda 2020–2024-yillar bo‘yicha sanoat hajmining o‘zgarishi aks ettirilgan bo‘lib, umumiy o‘sish tendensiyasi va yilma-yil sur’atlar aniq ko‘rinishda ifodalanadi (2-rasm).

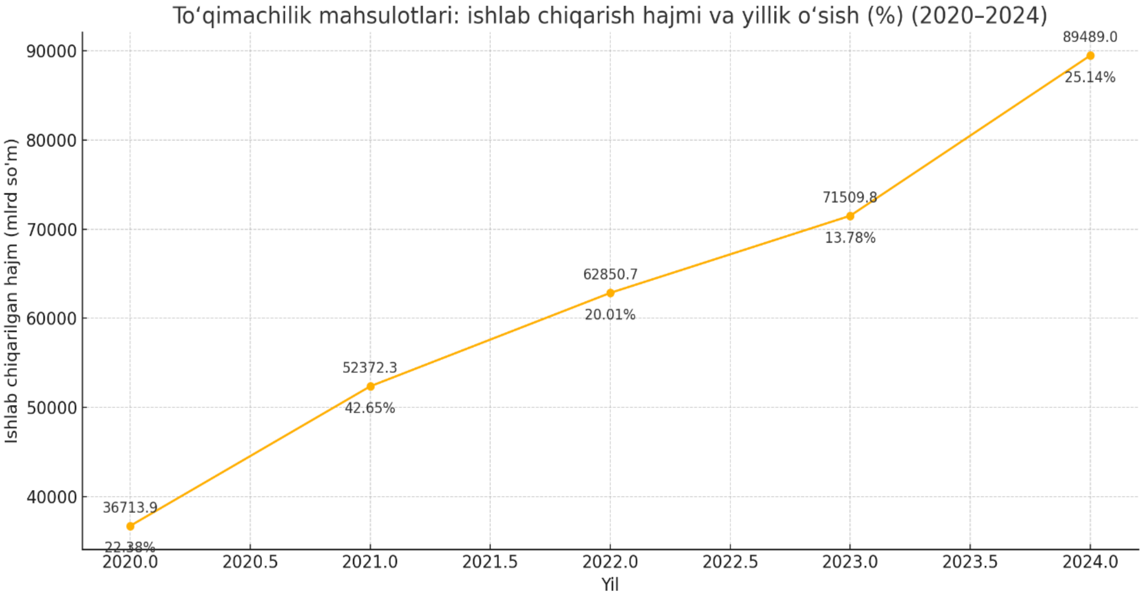

2-rasm. 2020–2024-yillarda to‘qimachilik sanoati ishlab chiqarish dinamikasi[3] [14]

2021-yilda esa korxona eng yuqori o‘sish sur’atiga erishgan — 42,65 foiz. Bu keskin o‘sish, birinchi navbatda, pandemiyadan keyingi tiklanish jarayonlari hamda bazaviy samara bilan izohlanadi. Yangi ishlab chiqarish quvvatlarining foydalanishga topshirilishi, eksport shartnomalarining keskin ortishi, ichki bozor buyurtmalarining ko‘payishi hamda davlat tomonidan berilgan soliq va bojxona yengilliklari korxonada yuqori ishlab chiqarish sur’atlarini ta’minlagan. Ushbu yil O‘zto‘qimachilik sanoati uchun strategik burilish nuqtasi bo‘lib, ishlab chiqarishning maksimal yuklama bilan ishlashi ta’minlangan.

2023-yilda o‘sish sur’ati 13,78 foizni tashkil etgan bo‘lib, bu nisbatan past ko‘rinadi. Biroq bu pasayish yuqorida qayd etilgan bazaviy samara, xomashyo narxining ko‘tarilishi, ayrim ishlab chiqarish liniyalarida modernizatsiya va texnik xizmat ko‘rsatish sababli qisqa muddatli ishlab chiqarish to‘xtalishlari bilan bog‘liq. Shunga qaramay, korxonaning ishlab chiqarishning mutlaq hajmi 8 659 mlrd so‘mga oshgani sanoatning real o‘sish sur’atlari ijobiyligini tasdiqlaydi.

2024-yilda korxona o‘sish sur’atlari yana pasaygan bo‘lishiga qaramay, ishlab chiqarish hajmlarining barqaror ortib borishi davom etgan. O‘sishning sekinlashuviga bir nechta omillar sabab bo‘lgan: ichki bozorda

3 Muallif ishlanmasi

raqobatning kuchayishi, mahsulot assortimenti tarkibida yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushining ko'payishi (bu mahsulotlar ishlab chiqarish siklining uzunligi sababli umumiy sur'atni vaqtincha sustlashtiradi), energiya ta'minotidagi mavsumiy cheklovlar, eksport bozorlarida talabning qisqarishi hamda logistika xarajatlarining oshishi. Ushbu omillar korxonaning qisqa muddatli o'sish sur'atlariga ta'sir qilgan bo'lsa-da, strategik nuqtayi nazardan mahsulot diversifikatsiyasi va modernizatsiya jarayonlari uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Umuman olganda, 2020–2024-yillar tahlili O'zto'qimachilik sanoatida barqaror o'sish tendensiyasi shakllanganini ko'rsatadi. 2021-yil tiklanish va kengayishning eng yuqori davri bo'lgan bo'lsa, 2022–2024-yillarda o'sish sur'atlari bozor sharoitlari, ichki xarajatlar va ishlab chiqarish strategiyasiga mos ravishda me'yoriy holatga qaytgan. Natijalar ishlab chiqarish hajmi, bozor talabi va iste'molchi xulq-atvori o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur anglashga imkon beradi hamda korxona uchun samarali marketing va ishlab chiqarish strategiyalarini ishlab chiqishda nazariy-amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston to'qimachilik sanoati rivojlanishida iste'molchilarning xulq-atvori hal qiluvchi omillardan biridir. Tadqiqot natijalari iste'molchilarning xarid qarorlarini asosan sifat, narx va bir nechta boshqa omillar belgilab berishini ko'rsatdi. Shu bois tarmoqning raqobatbardoshligini oshirish hamda bozor talabiga mos mahsulot taklifini shakllantirishda quyidagi strategik yo'nalishlar muhim ahamiyatga ega.

Avvalo, mahsulot sifatini oshirish, ishlab chiqarish tannarxini maqbullashtirish va narx–sifat nisbatini iste'molchi kutilmalariga mos shakllantirish orqali xaridorlar qoniqishini kuchaytirish mumkin. Shuningdek, brendga bo'lgan ishonchni mustahkamlash uchun korxonalarda marketing faoliyatini takomillashtirish, raqamli marketing vositalaridan keng foydalanish va brend kommunikatsiyasini samarali yo'lga qo'yish zarur.

Raqamli texnologiyalar, onlayn savdo kanallari, veb-saytlar va elektron platformalardan foydalanishni rivojlantirish xarid jarayonining qulayligini oshirib, iste'molchi qarorlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Umuman olganda, mazkur yo'nalishlarni izchil amalga oshirish to'qimachilik korxonalarining raqobatbardoshligini oshiradi, iste'molchi ehtiyojlariga tezkor javob berilishini ta'minlaydi hamda tarmoqning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Cui, C., & Shaari, N. (2023). Consumer in sustainable textiles: A scientometric review. Textile & Leather Review, 6, 559–581. https://doi.org/10.31881/TLR.2023.084
2. Varma A. (2025). Omnichannel experience and brand trust: A key to premium market access for textile brands. International Journal of Management Review, 27(1), 45 62. https://doi.org/10.1111/ijmr.12351
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 01.05.2024 yildagi "To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoatini rivojlantirishni yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-71-son Farmoni. https://lex.uz/uz/docs/-6908347
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 11.09.2023 yildagi ""O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni. https://lex.uz/ru/docs/-6600413
5. Siddiqui S.A. Asif Z. Murid M. Fernando I. Adli D. N. Blinov A.V. Golik, A.B. Nugraha W.S Ibrahim S.A. & Jafari S.M. (2022). Consumer social and psychological factors influencing the use of genetically modified foods: A review. Sustainability, 14(23), 15884. https://doi.org/10.3390/su142315884
6. Johnson T. P. (2024). Shifting from fast fashion to circular economy: Consumer behavior and re-commerce. Sustainable Production and Consumption, 45, 12–21. https://doi.org/10.1016/j.spc.2024.01.002
7. Ibaydullaeva F. K. (2024). Theoretical and methodological bases of textile products market segmentation. Yashil Iqtisodiyot va Taraqqiyot. https://doi.org/10.5281/zenodo.17657118
8. Ali M. Ullah S. Ahmad M. S. Cheok M.Y. & Alenezi.H (2023). Assessing the impact of green consumption behavior and green purchase intention among millennials toward sustainable environment. Environmental Science and Pollution Research, 30(9), 23335–23347. https://doi.org/10.1007/s11356-022-23811-1
9. Chen S. & Wu L. (2024). Predicting consumer psychological profiles through big data analytics for personalized marketing. Expert Systems with Applications, 245(1), 122621. https://doi.org/10.1016/j.eswa.2024.122621
10. Sharopova, N. (2022, December). Linking the potentials of customer behavior focused digital marketing technologies and entrepreneurship growth: Developing an analytical hierarchy process framework of business growth supported by digital marketing technologies. In Proceedings of the 6th International Conference on Future Networks & Distributed Systems (pp. 376–380).
11. Morgan L. (2024). Transparency and ethical sourcing as drivers of brand loyalty in the apparel industry. Journal of Business Ethics, 190(2), 295–311. https://doi.org/10.1007/s10551-023-05452-9
12. Müller Pérez.J. Acevedo Duque.Á. García Salirrosas E.E. Escobar Farfán.M Esponda Pérez J. A. Cachicatari Vargas E. Álvarez Becerra R. & Alcina De Fortoul, S. (2025). Factors influencing healthy product consumer behavior. Frontiers in Public Health, 13, Article 1576427. https://doi.org/10.3389/fpubh.2025.1576427
13. Mualliflar tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma namunalari.
14. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2020-2024). To'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish statistikasi. https://stat.uz

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2025. № 12

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz